

VAN FORT TOT VOETBAL:

Het Albertusfort en het Prins Albertpark als getuigen van de geschiedenis van Mariakerke (deel 2)

door Maxim INVERNIZZI

2. Park.

2.1. Het North-project.

Het is geen publiek geheim dat koning Leopold II (r. 1865-1909) een eierzuchtige, op het randje af megalomane, koning was die echt moeite had met zijn positie als vorst van een klein Europees landje. Met een bevolking en een regering die volgens hem slap en onambitieuus waren. Toen hij kolonisatie voorstelde (want ieder zichzelf respecterend land had in de 19de eeuw kolonies, dus kon België niet achterblijven) bleken de Belgische parlementariërs daar niet voor te vinden (107) en gaf Leopold de voor hem kenmerkende opmerking: "*Petit pays, petit esprit*".(108) Leopold legde zich hier zoals geweten niet bij neer en begon in Afrika zijn Congo-avontuur. Maar ook dichterbij huis had hij grote plannen voor zijn kleine koninkrijkje. België moest op alle vlakken een wereldnatie worden. De Belgische steden moesten prachtige, moderne modelsteden worden. Hij had grootse plannen voor zijn hoofdstad Brussel maar ook voor andere steden. Één van die steden was Oostende en bijgevolg ook het nabijgelegen Mariakerke. Leopold wou de badstad transformeren in een mooie, groene, moderne stad, een uitstalbord voor België, waar de welgestelden van die tijd hun vrije tijd konden spenderen. Leopold had voor het omvormen van Oostende grootse plannen. Vele van die projecten kunnen wij nu nog steeds terugvinden in het straatbeeld van het huidige Oostende. We denken hierbij aan het Stationsgebouw, de Sint-Petrus- en Pauluskerk, de Koninklijke Villa, de Koninklijke en Venetiaanse gaanderijen, het Maria-Hendrikapark, de Wellingtonrenbaan, de Koninklijke Stallen, ... Voor deze uiteenzetting gaan we ons nu vooral gaan focussen op Mariakerke.

Leopold had voor Mariakerke een grootse toekomst voor ogen. In 1887 probeerde Leopold om de duinen van Mariakerke aantrekkelijker te maken door gronden vrij te maken om villa's te bouwen. Hij deed dit op eigen kosten. Maar hij stuitte op verzet van Eerste Minister August Beernaert en liet het plan varen (109).

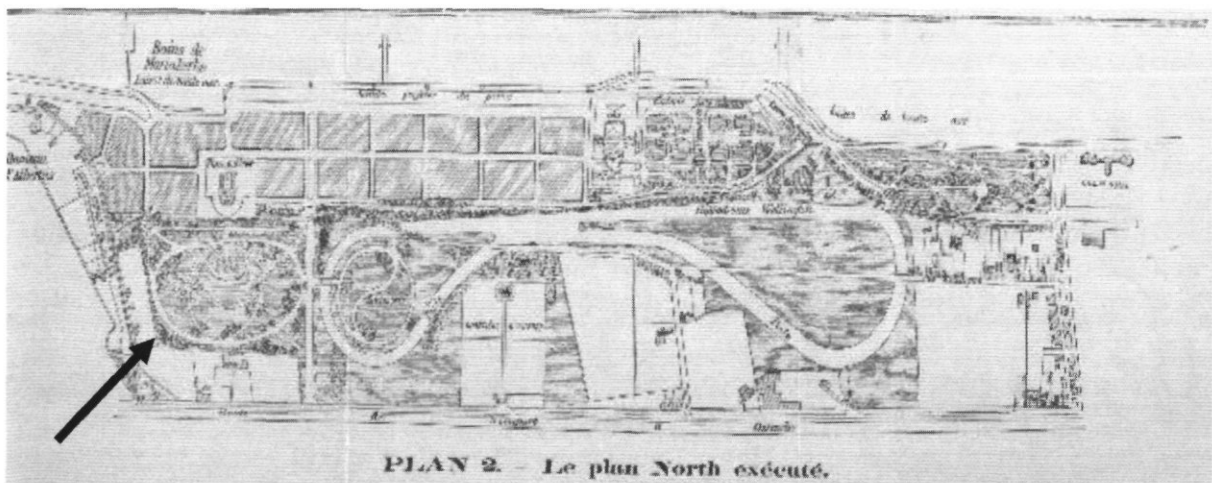
Leopold gaf niet op en bedacht een nieuw project. Voor dit project deed Leopold II beroep op de kolonel John T. North, een Britse avonturier, zakenman en industrieel. North had lange tijd in Zuid-Amerika, vooral Chili, gewoond en daar een nitraathandel opgestart. Dit ging zo goed dat hij de bijnaam "The King of the Nitrates" kreeg (110). Hij breidde zijn handelsimperium later uit met spoorwegbedrijven, koolmijnen en ijzermijnen. Hij onderhield ook goeie contacten met Chileense hoogwaardigheidsbekleders. Op het einde van de 19de eeuw werd North benaderd door Leopold II. Die vroeg of North wou investeren in zijn rubberprojecten, wat hij uiteindelijk deed. North werd één van de grootste aandeelhouders in het bedrijf A.B.I.R ("Anglo Belgian India Rubber Compagny") (111). De contacten tussen beide heren verliepen goed en Leopold vroeg aan North of die ook wou investeren in een project in Mariakerke. Die stemde in en in 1895 werd een stuk van Mariakerke door de Belgische staat afgestaan aan North en kon men beginnen aan het project North.

Wat was "het project North nu eigenlijk"? Heel simpel gezegd betekende dit project de verstedelijking of urbanisering van Mariakerke; men kan het ook elitaire kustontwikkeling noemen, aangezien de ontwikkeling bedoeld was om de elites van Europa aan te trekken (112). De gebouwen die er gezet werden kunnen we omschrijven als vrijetijdsarchitectuur. De infrastructuur had als doel

de mensen te entertainen en ook een esthetisch doel. Verder hadden zij geen functionele waarde. Het stuk Mariakerke waarover het hier gaat werd in 1877 bij Oostende gevoegd en bestaat uit het stuk dat begrensd wordt door de huidige Nieuwpoortsesteenweg in het zuiden, de Zeedijk in het noorden, de Aartshertogstraat in het westen en de Koninginnelaan in het oosten (113). De plannen werden uitgevoerd door architect Elie Lainé.

Men begon met het verkavelen van de duinen tussen Mariakerke en Oostende, ten westen van het Koninklijk Chalet. Het project hield onder andere in dat er een elektrische tramlijn door Mariakerke tussen Oostende en Middelkerke werd aangelegd (1897). Het bedrijf die dat regelde was het N.V. "Compagnie du Tramway électrique d'Ostende-Littoral" van Kolonel North (114). Laten we nu eens de plannen van het Project North uit het jaar 1895 van naderbij bekijken (115). Op de plannen zien we dat er een hippodroom werd gebouwd, waarbij ook een velodroom moest komen (1895). Er werd een zeedijk aangelegd van Oostende naar de Albertuswijk (1896) en daaraan een hotel, het Hotel Royal Palace, gebouwd (1896-1898). Dit hotel moest het centrum worden van deze nieuwe mondaine badplaats. Het had prachtige tuinen en vele tennisvelden. Ten oosten van de hippodroom werden vanaf 1899 nieuwe straten aangelegd in dambordpatroon (116). Ten westen van de renbaan werd plaats gemaakt voor een park en het is dit park dat het volgende onderwerp wordt van deze uiteenzetting.

North stierf echter vroegtijdig in 1896 waardoor niet alle plannen konden worden uitgevoerd (117). Norths plannen werden toen overgenomen door de "Société Anonyme des Terrains d'Ostende-Extension" (118). Ter ere van hem werd de laan van de Zeedijk tot aan de Nieuwpoortsesteenweg tussen de renbaan en het park de Northlaan genoemd (119). Door de dood van North bleven de plannen stilliggen en werden de gronden rond het Koninklijk Chalet lang verwaarloosd. De koninklijke familie kocht de gronden in 1900 en begon met de bouw van de Venetiaanse Ganderijen. Leopold verfraaide ondertussen ook de dijk door er een echte promenade van te maken. In 1902 werd begonnen met de aanleg van de Koninklijke Gaanderijen tussen het Chalet, het Hotel Royal Palace en de Wellingtonrenbaan (120). Vanaf 1900 begonnen vooral ook Franse families met het bouwen van villa's langs de kust (121).

Het kan verbazingwekkend zijn maar Leopold slaagde er toch niet in al zijn plannen voor Mariakerke en Oostende uit te voeren. Plannen van bijvoorbeeld architect Charles Girault gingen niet door. Zo wou Leopold de grond achter het Koninklijk Chalet kopen om daar een immens plein met een enorme fontein te bouwen. Een ander idee was om op de grond tussen de renbaan en de Koninginnelaan een soort domein aan te leggen met een gemeentemuseum en een tentoonstellingsruimte. Leopold wou graag veel groen en dat bleek ook in één van zijn andere nooit

uitgevoerde plannen. Hij wou de grond tussen Mariakerke en Oostende die nog niet bebouwd was aan Oostende geven, op voorwaarde dat het onaangeroerd zou blijven. Zo zou de stad een park van maar liefst 430 hectare ongerepte duinen hebben. Er was ook een plan (122) om de Wedrennenlaan te heraanleggen, de gevels van de huizen daar te vernieuwen en er een fontein te plaatsen; ook deze plannen zijn nooit uitgevoerd (123).

2.2. Het Prins Albertpark (1897-1972).

2.2.1. Aanleg van het park en de Eerste Wereldoorlog.

Zoals oorspronkelijk aangegeven stond in het Project North begon men in 1897 ten westen van de paardenrenbaan met een park aan te leggen (124). De westelijke grens van het park werd de Aartshertogstraat (125). In het noorden was de grens de Duinenstraat. Het park werd aangelegd in opdracht van koning Leopold II en kolonel North, die, zoals eerder aangeven, toen al overleden was (126). In een rapport van de Oostendse gemeenteraad uit 1898 staat dat het Oostendse bestuur helemaal akkoord was met het idee:

“Le parc Marie-Henriette, qui devient incontestablement une des grandes attractions d'Ostende, constitue un type que l'on pourra imiter, avec certitude de succès, dans les plantations des dunes, la création du nouveau parc de Mariakerke et les futures plantations du nouveau quartier du Phare.” (127).

Er werd gesproken over het succes van het nieuwe Maria-Hendrikapark en hoe men het zelfde model zou kunnen implementeren in de wijk Mariakerke. Men was ook overtuigd dat het succesvol zou zijn (128). Er werd niets vermeld over de grootte of de naam van het park. Uit andere documenten blijkt dat het park 6 hectare groot (129) bedroeg.

In het verslag van het jaar 1901 staat dat de stad Oostende zich zal engageren om een paar publieke plaatsen te onderhouden; één van die plaatsen is het *parc Royal de Mariakerke*. Aangezien Mariakerke nooit een ander park heeft gehad, kan het niet anders dan gaan over het park waar wij het nu over hebben. In die tijd had het nog niet de naam Prins Albertpark maar was het gewoon “het koninklijke park van Mariakerke” (130).

Al vanaf het begin begon de aanleg van het park aan te slepen. In 1909 herhaalt de stad zijn belofte in verband met het onderhouden van de verschillende publieke plaatsen. De Belgische staat zou ook 12 000 francs extra geven aan de stad Oostende om hen hierbij te helpen. Het park wordt hier nog eens extra vermeld: die subsidie zou verhogen wanneer het *parc Royal de Mariakerke* zou worden beplant. Zo lezen we op pagina 239 van het verslag (131):

“Toutefois, ce subside sera augmenté de commun accord lorsque le parc Royal de Mariakerke sera pourvu de plantations.” (132).

We kunnen dus afleiden dat in er in die tijd nog wat werk was aan het park. Dat vijf jaar later de Eerste Wereldoorlog uitbrak zorgde zeker niet voor een positieve vooruitgang. Het park leed onder de oorlog. In de Zeewacht van 20 augustus 1916 staat duidelijk dat het park getroffen werd door een vliegtuigaanval (133). In één van zijn werken laat de schrijver Gaston Duribreux zijn personages

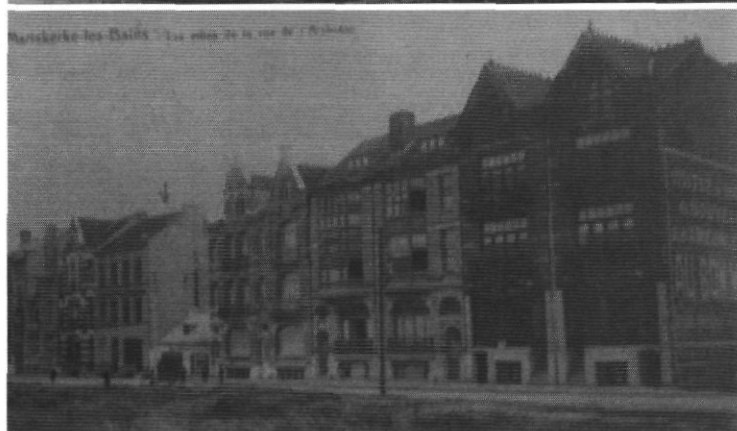
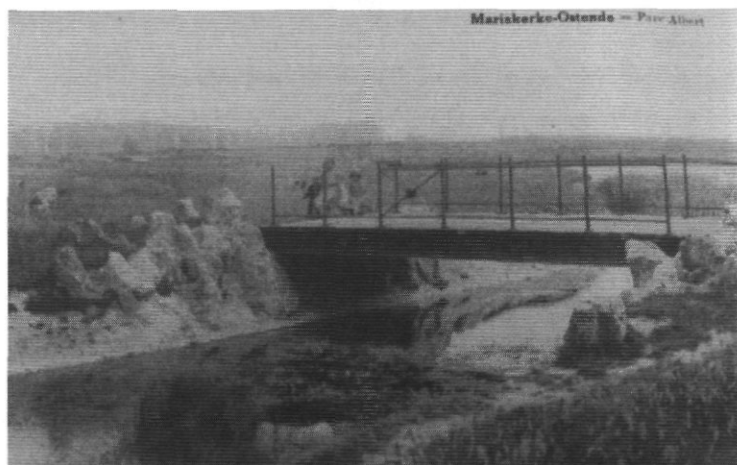
zitten op de duinen aan de Aartshertogstraat en de Renbaan. Dit wijst waarschijnlijk op het Prins Albertpark (134).

De oorlog zorgde daarentegen wel voor enkele foto's die ons kunnen helpen bij het reconstrueren van hoe het park eruit zag in de 19de eeuw. Op foto's genomen door Duitse soldaten in een luchtballon ten tijde van de Eerste Wereldoorlog is het park duidelijk te zien (135).

Op de kaarten en foto's is merkbaar te zien dat het park een grote, centrale vijver had. Het werd omgeven door een groot cirkelvormig pad dat doorkruist werd door een paar kleinere paden. Het valt op dat er weinig te vinden is over het park en dat er ook weinig te zien is van het park, iets wat ook anderen opvalt en blijkbaar al lang zo is. Op een kaart over de luchthaven van Mariakerke is bovenaan in het midden de kaart het Albertpark duidelijk te zien (136). In *De Plate* van november 2002 wordt geschreven dat weinig Mariakerkenaars informatie of foto's hebben over dit park. Dit kan te wijten zijn aan de oorlog en aan het feit dat de aanleg werd stilgelegd en dat het lang verwaarloosd is geweest (137). Dat dit park nooit tot volle ontwikkeling kwam zien we op zeldzame foto's. We zien daarop een eigenlijk vrij kaal park; het enige wat opvalt is het brugje dat op veel foto's voorkomt (138). Mocht men zeggen dat het gewoon een stuk grond of stuk duinen was, dan zou men daar niet over twijfelen. Het is pas als je luchtfoto's bekijkt dat men inderdaad een menselijke structuur met paden en een aangelegde vijver ziet. Één herinnering is alvast dat in de Aartshertogstraat er nog steeds een *Hôtel du Parc* of Parkhotel ligt.

Dit hotel lag vroeger pal aan het park. Op een foto uit 1905 is de Aartshertogstraat met zijn hotels en villa's te zien. Ervoor, waar de fotograaf staat, is duidelijk een stuk duinen te zien: dit was het Prins Albertpark (139). Als men bedenkt dat het tussen de Northlaan en de Aartshertogstraat lag kan met het toch een vrij groot park noemen.

In het gemeenteverslag van 28 juni 1919 staat er een korte vermelding van het park, hier voor het eerst *Parc du Prince Albert* of het Prins Albertpark genoemd (140). Er was toen blijkbaar een aanvraag ingediend door "de inwoners van het gehucht Mariakerke" om een tijdelijke kerk te mogen oprichten op het *terrain vague* van het Prins Albertpark. *Terrain vague* is een term die men alleen maar kan vertalen als woestenij. Er werd notie van de aanvraag genomen maar niet verder op ingegaan. Het is veelzeggend dat men spreekt van de *woestenij* van het Prins Albertpark.

Het park werd dus in die tijd het Prins Albertpark (in het Frans *parc du Prince Albert*) genoemd, naar kroonprins Albert. Een neef van Leopold II en op dat moment al koning want in 1909 volgde hij Leopold op. Het is wel een feit dat op sommige foto's uit het begin van de 19de eeuw er gesproken werd van *le Parc* of *le nouveau parc de Mariakerke*. In officiële documenten werd de naam Prins Albertpark nog niet gebruikt. Het is eigenlijk pas na de Eerste Wereldoorlog dat er echt consequent van het Prins Albertpark werd gesproken. Misschien was het park in de volksmond al bekend als het (Prins) Albertpark en werd dat pas later de officiële naam? De prins en zijn echtgenote prinses Elisabeth hadden namelijk een villa, Villa Osterrieth, op de hoek van wat nu de Northlaan is en de Zeedijk gehuurd, Prinses Marie José, hun derde kind, werd er geboren in 1906 (141). De prins kwam mogelijk vanuit zijn villa regelmatig naar het park. Wanneer de naamsverandering van het park er is gekomen kunnen we niet achterhalen.

2.2.2. De jaren '20 en '30: de komst van het voetbal.

Hoe het ook zij: na de oorlog bleef het park er lange tijd onaangeroerd en onverzorgd bijliggen. In 1926 ziet het er naar uit dat het bestuur wat wil gaan doen aan het park of toch alleszins met de grond van het park (142). Op de bewuste zitting leest Schepen Alphonse Elleboudt, voorzitter van de commissies Openbare werken en Handel en Nijverheid, het volgende verslag voor:

Mevrouwen, Mijne Heeren,

- Uwe voormelde Commissies hebben het ontwerp betreffende het inrichten van het Park Albert, en omgevingen aan een grondig onderzoek onderworpen.

Dit ontwerp begrijpt:

1° — Het voorbehouden aan de Zuid- en Westkanten, van eene strook grond bestemd tot bouwgrond, palende aan de achtergevels der eigendommen van den Nieuwpoortschen steenweg en Aartshertogstraat;

2° — Langsheen dezen bouwgrond wordt eene 12 m. breede straat aangelegd, met steenweg van 7 m. breed, met verlenging aan de Zwitsersche- en Roumeniëstraten.

3° — De grond begrensd door deze nieuwe straat, de Duinenstraat en de Northlaan, zij eene oppervlakte van ongeveer 5 Ha, wordt tot openbaar Park ingericht, mits het dempen van den bestaanden vijver.

Dit ontwerp droeg de algemeene instemming der vergadering weg, zoodat wij U verzoeken U bij dit oordeel aan te sluiten en het Schepencollege te bemachtigen over te gaan tot het vervullen der noodige formaliteiten ten opzichte Bestuur en Wet.

*De Schepen-voorzitter
A. Elleboudt*

Het park werd dus in drie delen verdeeld. Het stuk in het zuiden en het westen, aanpalend aan de huizen in de Aartshertogstraat en de Nieuwpoortsesteenweg, werd tot bouwgrond benoemd. Het hele zuiden en westen zou worden begrensd door een nieuwe straat met verlengingen naar de Zwitserlandstraat en de Roemeniëstraat. In 1931 werd begonnen met de aanleg van deze laan (143). Het zou uiteindelijk tot 1961 duren tot de gehele laan klaar zou zijn en tot de zeedijk zou lopen. Deze laan zal later bekend worden als de Leopold van Tyghemlaan (1933) (144). Het derde stuk (5 hectare groot) zal een park blijven. Het wordt omgeven door de Northlaan, de nieuwe laan en de Duinenstraat (145). Deze laatste is samen met de Isabellastraat verdwenen toen men de Troonstraat heeft doorgetrokken. Er zal dus een openbaar park blijven in Mariakerke. Men vroeg wel om de vijver te dempen. Waarom men dat wou werd niet aangegeven. De Gemeenteraad keurde de beslissingen in het verslag goed. In 1927 werd ook het rooiingsplan goedgekeurd (146).

Het artikel van Emile Smislaert spreekt deze grote verwaarlozing na de Eerste Wereldoorlog toch wat tegen. In dit artikel in het tijdschrift *de Plate* somt de auteur een reeks gebouwen, parken,

hotels en andere attracties op die een visitekaartje zijn voor Oostende in het jaar 1926. Het gaat dus om infrastructuur waar Oostende trots op kan zijn en dat een zekere uitstraling heeft. Heel kort noemt hij hier het Albertpark als een park dat, naast de tuinen van de Koninklijke Gaanderijen, zeker een vermelding waard is (147). Het moet zijn dat ondanks de verwaarlozing het park in 1926 nog steeds een aangename plaats was om te vertoeven. Maar het is duidelijk dat velen inzagen dat het park veel meer kwaliteiten had en dat die absoluut niet werden benut. Een overheidsdocument uit 1925 stelde ook dat het gehele park beplant en verzorgd was. Ook beloofde het Oostendse bestuur dat het park zal worden verzorgd (148).

In 1929 werd begonnen met een grote stap in de geschiedenis van het park (149). Op 29 oktober 1928 schreef de Oostendse voetbalclub Association Sportive Ostendaise (150), opgericht in 1911, een brief naar de gemeenteraad. In die brief legden zij uit dat zij van plan waren om te verhuizen van speelterrein. Ze wilden hun huidige terrein aan de Soldatenberg, de Boterput, in de volksmond bekend als de "Butterpit", verlaten. In 1931 werd Oostende er nog kampioen in Derde Klasse (151). Zij vroegen in de brief of zij grond van de stad mochten huren om als nieuw speelterrein in te richten. In mei en augustus 1929 werd hun vraag nogmaals gesteld (152). Het gemeentebestuur besloot dan om verschillende pistes te onderzoeken. Een idee dat werd geopperd was het Square de la Cité te gebruiken (153). Één van de andere mogelijkheden was om de speelterreinen te verplaatsen naar het Prins Albertpark. Op het einde van de discussie hierover in de gemeenteraad zegt gemeenteraadslid Goetgebeur dat ze zullen stemmen voor Mariakerke, het Prins Albertpark dus. Echter, pas in 1933 werd dan definitief verhuisd van speelruimte. Men verliet toen de Boterput aan de Soldatenberg en ging spelen op het terrein in het Prins Albertpark (154).

In 1930 liet de Minister van Openbare Werken weten dat de Belgische Staat akkoord was om het genot van de grond van het Prins Albertpark over te dragen aan de stad Oostende (7 februari 1930) (155). De Staat zal wel een strook in het zuidoosten behouden voor bouwgrond. Het verslag werd goedgekeurd en de stad kon nu een akkoord met de staat onderhandelen (156). Nog in 1930 werd het plan met de voorgestelde veranderingen uit 1926 goedgekeurd door het Ministerie van Openbare Werken. De commissie, onder leiding van Schepen Elleboudt, stelde dan ook, op de zitting van 28 mei, voor dat het College alles goedkeurt zodat het Koninklijk Besluit (2 juni 1927) kan worden uitgevaardigd. Op 6 juni keurde de Gemeenteraad het verslag goed en machtigde het College om het plan te onderzoeken (157).

Wat er nu moest gebeuren met het park (de overgebleven 5 hectare) bleef voor vele raadsleden een raadsel. Wij geven hier het gesprek tussen de leden weer (158):

M. Vanhoutte. — *Wat zal er nu geschieden met het Albertpark ?*

M. Elleboudt. — *Wij zoeken.*

M. de Voorzitter. — *Wij zullen het in orde brengen. Maar voor het oogenblik zal er niets gedaan worden. Wij waren zinnens er de tennis in te richten. Later werd het gedacht opgevat er voetbalpleinen te stichten, maar geen der belanghebbende maatschappijen wil er van weten.*

M. Vanhoutte. — *Die maatschappijen zijn dus meester te gaan waar zij willen.*

M. de Voorzitter. — *In 't geheel niet. Maar wij moeten toch akkoord gaan.*

M. Vanhoutte. — *En zeggen ze niet waarom ze niet akkoord gaan?*

M. de Voorzitter. — *Dat is heel moeilijk om te bespreken. De leiders van het V. G. O. en de A. S. O. verzekeren mij dat het niet mogelijk is daar voetbal te spelen en aangezien ik niet op de hoogte van dit sport ben, kan ik daarover niet meespreken. Wij zullen er trachten een of twee tenniscourts in te richten.*

M. Vanhoutte. — *Is er daarvoor niet te veel wind?*

M. Elleboudt. — *Met de nieuwe rooilijn zullen er wijzigingen aan dit park gebracht worden. De verkoop van gronden zal dus mogelijk worden en de Stad is zinnens er rondom een laan van 12 meters breedte aan te leggen. Er zullen daar dus huizen oprijzen en...*

M. de Voorzitter. — *En de Stad zal er boomen planten.*

Het is duidelijk dat niemand echt wist wat er nu moest gedaan worden met het park. Blijkbaar wilden de voetbalploegen aanvankelijk niet verhuizen naar het Prins Albertpark en is tennis ook geen optie (*“Is er daarvoor niet te veel wind?”*). Het enige decisieve dat uit dit gesprek kan worden gehaald is dat “het in orde zal gebracht worden”, dat er bomen zullen worden geplant en dat er huizen zullen worden gebouwd langs de nieuwe Leopold van Tyghemlaan. Later dat jaar, op de zitting van 15 september, werd het nieuwe plan voor het Albertpark definitief goedgekeurd en kon men beginnen met het aanleggen van de Leopold van Tyghemlaan (159). De kwestie van het al dan niet omvormen van een gedeelte van het park tot sportterrein kwam in 1931 weer op de agenda (160). Op de zitting van 24 maart verklaarde Schepen Elleboudt:

Mejuffer, Mijnheeren,

Uwe voormelde Commissie nam kennis van den bundel betreffende het inrichten van een Sportplein op de gronden van het Albert Park. Zij deelde eenparig de meening, dat de noodige voetstappen zouden dienen te worden aangewend bij de bevoegde overheden opdat toelating zou kunnen worden bekomen tot het verwezenlijken van het beoogde doel, namelijk het aanleggen van een voetbalplein met oefenveld, het oprichten van eenen ringmuur alsmede van eene tribuun. Wij stellen U voor in dien zin een besluit te nemen in principie, en het Schepencollege te machtigen de vereischte toelating te vragen.

*De Schepen- Verslaggever,
A. Elleboudt*

In 1931 was men wel bereid, zowel het bestuur als de voetbalploegen, om een sportterrein aan te leggen op de plaats van het Prins Albertpark. De Commissie vraagt dus aan de gemeenteraad om het College te machtigen de benodigde vernieuwingen uit te voeren: een voetbalplein, een oefenveld, een tribune en een muur rond deze. De gemeenteraadsleden hadden wel nog enkele vragen in verband met het toelaten van A.S.O. op de pleinen. Mr. Deswaef vroeg zich af wie de intresten zal betalen, mr. Peurquaet stelt dat andere voetbalploegen, zoals V.G. Oostende, zullen aankloppen bij het bestuur en mej. Tratsaert vult aan dat de Hockeyclub ook op zoek is naar een terrein. De Schepen-voorzitter zegt hierop dat men gekozen heeft voor voetbal omdat dat de stad meer zou kunnen bijbrengen maar hij benadrukt dat elke aanvraag op gelijke voorwaarden bekeken werd. Ook worden de velden niet als geschenk gegeven aan de voetbalploeg maar moet de ploeg wel huur betalen om de grond te gebruiken en er moet voldaan worden aan enkele voorwaarden. Uiteindelijk leek iedereen overtuigd en werd het verslag goedgekeurd en kon men toestemming gaan vragen aan de overheid om een voetbalstadion te bouwen op de grond van het park.

Ook de plannen in verband met het aanleggen van een laan en het bouwen van huizen kreeg vorm. (161). De aanleg van water, gas, elektriciteit, riolering, ... moest worden besproken voor men kon beginnen bouwen. De raad kwam tot een besluit over de financiering. Dit alles werd geregeld op de zitting van 8 september 1931. Men kan hier dus eigenlijk voor het eerst sinds de dood van North en Leopold spreken van echt voelbare vooruitgang wat betreft het Prins Albertpark, hoewel er nergens wordt gesproken over wat er moet gebeuren met het grote stuk van 5 hectare, behalve dat

er voetbalfaciliteiten komen. Het idee dat er op dat stuk een park moest komen lijkt vergeten. Het is natuurlijk jammer dat men besliste om het zuiden en het westen van het park te gaan opdelen en te laten volbouwen. Het voetbalstadion kon, zoals door Elleboudt werd gezegd, gezien worden als enige vooruitgang: het zorgde, net als vandaag, voor toeristische en economische troeven.

Op de zitting van 24 februari 1933 werd wederom een belangrijke beslissing genomen. Schepen Vroome van de Commissie van Geldwezen liet weten dat het voorstel was onderzocht en stelde voor om een stuk grond van 17.800 m² in het zuidwesten af te staan aan A.S.O. tegen een huurprijs van 500 frank per jaar. Na enige discussie over de exacte oppervlakte van de grond, over het ongelijk behandelen van V.G. Oostende en de duur van de huurtermijn kon men gaan stemmen. Het resultaat was vrij duidelijk: 24 stemmen vóór en één onthouding (162). Er werd wel nog eens extra nadruk opgelegd dat men hiermee akkoord gaat "*Overwegende dat de bedoelde grond tot sportdoeleinden zal aangewend worden in 't belang der lichamelijke ontwikkeling van de Oostendsche jeugd.*". Dit was het uiteindelijke besluit (163):

Art. 1 — De afstand van een grond, groot 17.800 ma gelegen in den Zuid-Westelijken hoek van het Albertpark (Mariakerke) aan de N. V. ('Association Sportive Ostendaise') wordt goedgekeurd mits de volgende voorwaarden:

1e. — gezegde grond wordt in genot gegeven met het oog op het aanleggen van een voetbalveld ; deze bestemming mag niet veranderd worden zonder de schriftelijke toestemming van het Stadsbestuur;

2e. — de pachtduur wordt vastgesteld op 27 jaar zij tot den 11 April 1960;

3e. — de jaarlijksche pachtsom wordt op 500 fr. vastgesteld ;

4e. — De vergunning zal altijd kunnen vernietigd worden voor redenen van openbaar nut, zonder eenige schadeloosstelling en mits voorafgaanden opzeg van 6 maanden.

Art. 2. — Afschrift van dit besluit zal aan de Bestendige Afvaardiging van den Provincialen Raad ter goedkeuring voorgelegd worden.

Er zou dus nu met ontegensprekelijke zekerheid een voetbalstadion komen in het Prins Albertpark en in het seizoen 1933-1934 verhuisde A.S.O. definitief naar het Albertparkstadion (164). Op de foto is het bestuur van de club bij het gloednieuwe stadion te zien (foto uit 1934) (165).

Op 7 februari 1935 vroeg de sportvereniging of zij een tweede stuk grond ten oosten van hun grond mochten hebben. Het stadsbestuur ging akkoord en een stuk van 6900 m² werd ook aan A.S.O. gegeven op dezelfde voorwaarden als het vorige stuk. De huurprijs werd niet verhoogd. Dit stuk zou wel moeten dienen om een oefenterrein op aan te leggen (166). Deze beslissing werd echter een paar maanden later al ingetrokken (167). Men besliste om toch een extra huur op het stuk te heffen, deze huur zou 194 frank bedragen. A.S.O. ging akkoord. Met dit besluit heeft A.S.O. het stuk grond verkregen dat het voor zeer lange tijd in handen zal hebben. In het boek *Het vroegere Mariakerke* wordt vermeld dat het park uiteindelijk met de grond gelijk werd gemaakt om plaats te maken voor de voetbalvelden van AS Oostende (168). Dat het park met de grond werd gelijk

gemaakt is misschien te kort door de bocht omdat het maar om een gedeelte van het park ging en omdat het park toch zo verwaarloosd was dat er weinig was "om met de grond gelijk te maken".

2.2.3. De verloedering van de jaren '30 en '40.

Terug naar het ziek kind van het Prins Albertpark: het stuk in het noorden. Waarom het zieke kind? Dit kan worden afgeleid uit een interpellatie van Arthur Vanhoutte uit 1936. In deze interpellatie stelde hij het volgende (169):

"... zou ik willen vragen of er niets zou kunnen gedaan worden tot verbetering van het Albertpark dat zich tegenwoordig in een erbarmelijke toestand bevindt. Konden we aldaar 3 of 4 tennispleinen zien aanleggen, wat beplantingen, misschien ook nog een speelplein met aantrekkelijkheden voor de kinderen der wijk en der vreemde bezoekers. Daarom durf ik vragen aan den heer Schepen van Openbare Werken een onderhoud te hebben ter plaats om er alles grondig te onderzoeken."

We krijgen hier dus een echte smeekbede om iets te doen met het park. Blijkbaar was het in zo'n erbarmelijke staat dat het niet meer houdbaar was. Men vraagt om beplantingen en misschien een speelplein, en weer komt het idee van tennispleinen ter sprake. Het antwoord op deze interpellatie kan alleen omschreven worden als ontwijkend, koel en zelfs verveeld. Schepen Beurquaet antwoordde dat inderdaad de wegen beter kunnen maar dat als men daar beplantingen wil dat men ook meer personeel bij de beplantingsdienst zal nodig hebben. Ze zullen hun best doen. Een vreemde reactie want in 1929 had de stad zelf nog dringende aandacht voor het park gevraagd aan de Minister van Openbare Werken, want het Prins Albertpark was "een droevig schouwspel ter midden onzer seizoenstad" (170). Terwijl dus heel veel geld en moeite in het zuiden van het grondgebied werd gestoken (Leopold van Tyghemlaan en het stadion) werd het noorden compleet genegeerd en het plan uit 1926 om er een wandelpark van te maken leek naar de prullenbak verwezen te zijn. Dat van die belofte weinig in huis kwam zien we aan de uitspraken van mr. Alphonse Elleboudt in 1939. De interpellatie heeft de teneur als de vorige (171):

"Om te eindigen zou ik nog een paar woorden willen spreken over het Albertpark, zooals het ten minste genoemd wordt. Behalve enkele bloemlooze straten met bloemennamen bezit Mariakerke noch plein noch straat waar een bloem of een plant is geplaatst voor het oog van den toeschouwer Wie Albertpark hoort uitspreken, zou onmiddellijk een vergelijking maken met het Leopoldpark of het Maria-Hendrikapark en veronderstellen dat hij aldaar — in het Albertpark wel te verstaan — een rustplaats zou vinden, vol lommer, moest hij gedurende den zomer een wandeling aldaar willen doen. Niets daarvan is echter te vinden. Alleen een voetbalterrein en er rond iets wat vroeger op een speelplein geleek, doch weldra een moeras zal worden indien men, zooals het voor enkelen tijd het geval was, voortgaat de gazons met de spade uit te delven om naar andere plaatsen over te brengen. Hoe aangenaam zou het niet zijn voor de Mariakerkenaars en ook voor de vreemdelingen, langs de Northlaan een park te bezitten met boomen en banken om aldaar tijdens de warme Zomerdagen te kunnen uitrusten. Het uitzicht zou er eveneens veel bij winnen moest deze oppervlakte met boomen worden beplant. Ik zou dus aan het Schepencollege willen vragen de mogelijkheid na te gaan om van het Albertpark eigenlijk een klein park te maken. Wat daar aan verbetering kan gedaan worden, aan nuttigs, is niet te vergelijken met de geringe kosten die daar mede zullen gepaard gaan en de Mariakerkenaars zouden ten slotte kunnen zeggen dat ze toch iets zullen verkregen hebben."

Een betere beschrijving van de stand van zaken is niet te vinden. Het park lag er dus erbarmelijk en troosteloos bij, het dreigde een moeras te worden. Blijkbaar werden de gazons zelfs uitgespit om op andere plaatsen te gaan gebruiken. Elleboudt legde hier een goede link met wat gezegd was in 1898, toen men een park wou gelijkende aan het Maria-Hendrikapark. Van die gedachten schoot niets meer over. De aandacht die werd gevraagd voor de Mariakerkenars is opvallend en Elleboudt legde ook vooral aandacht op het ontbreken van een toeristische aspect. Elleboudt zag duidelijk in welke troeven het park zou kunnen hebben en vroeg het bestuur om die dan ook te spelen.

Wat zeker ook naar voor komt, in de laatste zin en andere stukken van deze interpellatie(172), en dat is misschien een reden dat er niets werd gedaan, is dat het bestuur niet echt geïnteresseerd was in Mariakerke. Het Prins Albertpark bevond zich in Mariakerke en niet in het centrum, dus was het voor de politici in het stadhuis niet belangrijk genoeg om zich erover te bekommeren. Het antwoord was wederom pure desinteresse en loze beloften. Men beloofde om de Dienst der Beplantingen te laten onderzoeken of er een mogelijkheid is om er bomen te planten. Vanhoutte vroeg ook nog eens om zorg te dragen voor het park.

Niet veel later werd elke goeie bedoeling, als die er al was, omtrent het park, de grond ingeboord. De Tweede Wereldoorlog hield de hele wereld en dus ook Oostende in zijn greep. Het park speelde ook zijn bescheiden rolletje: tijdens de oorlog werden grote stukken gebruikt om akkers en volkstuinten in aan te leggen (173). Er werden ook schuilplaatsen in gebouwd (174). Op de zitting van 14 januari 1946 meldde A. Vanhoutte dat het park tijdens de oorlog compleet verwoest werd (175). Hij vroeg tijdens diezelfde zitting ook om degelijke paden en beplantingen in het park. Het zou de wijk alleen maar beter maken voor zowel de lokale bewoners als de toeristen. De plannen die hij had met het park zouden ook niet veel kosten. Het antwoord van burgemeester H. Serruys was dat het park zal worden ingericht. Vanhoutte zei hier ook het volgende: *“Ik ben niet tegen het voetbalspel, maar het park had toch een andere bestemming”*. Behalve de komst van het voetbal was er in de afgelopen 35 jaar niets gebeurd met het park dat ook maar iets te maken had met zijn oorspronkelijke functie: een plaats waar mensen konden uitrusten en plezier aan beleven.

In het gemeenteverslag van 24 oktober 1947 kwam ter sprake dat men eigenlijk van plan was om een oorlogsmonument op te richten op het grondgebied van het Albertpark, net waar de oefenterreinen van A.S.O. zich bevonden (176). De burgemeester betreurde dat het oprichten van het monument niet meer kon gebeuren. A. Vanhoutte vroeg, nog maar eens, om aandacht te besteden aan het Albertpark. Hij voegde er aan toe dat de wegen en de beplantingen weer in orde moesten gebracht worden. Ook benadrukte hij de troeven van het park: beschutting voor de bezoekers wanneer men niet op het strand kon. De burgemeester antwoordde met het nu al klassieke antwoord als het over het Prins Albertpark gaat: *“We zullen dit onderzoeken.”* Het is duidelijk dat ook na de oorlog men zeker niet van plan was om iets te doen aan de toestand van het park. Ondanks Arthur Vanhouttes verwoede pogingen was er absoluut geen interesse in het gebied. Als men al niet bereid was iets te doen in normale omstandigheden dan zou men zeker niets doen in de naoorlogse periode waarin geld voor dringendere zaken nodig was.

Het noordelijke stuk verwilderde compleet, zo bleek uit het verslag van 1949 (177). A. Vanhoutte vroeg wederom om het Albertpark in orde te doen, hij drong zelfs aan dat het tegen volgend seizoen zou klaar zijn. Hij verantwoordde dit weer met zijn klassieke troeven:

“Van die plaats een degelijk park te maken; er zijn mensen die gedurende het seizoen niet naar het strand kunnen gaan, maar toch over een rustplaats moeten kunnen beschikken. Het Albertpark zou daarvoor dienstig kunnen wezen.”

Schepen De Kinder verklaarde hierop dat het park nog steeds op de lijst met tuinen die nog in orde moesten gebracht worden, stond. Het was namelijk door de verwaarlozing een duinengebied

geworden. Schepen Edebau vroeg hierop of het wel nodig was om die duinen te verwijderen. Vanhoutte verklaarde dat het vroeger wel een park was en dat het dus ook een park zou kunnen blijven. De burgemeester antwoordde: *“we zullen een ontwerp laten opmaken”*.

Op de zitting van 28 oktober 1949 werd de vraag geopperd hoe het gesteld was met de beplantingen in het Albertpark. Hierop antwoordden Schepen De Kinder en de burgemeester, tot verbazing van A. Vanhoutte, dat er op een gedeelte van het park een hockeyveld zou worden aangelegd. Wanneer de vergadering verder ging kwam de vernieuwing van het Prof. Mac Leodplein ter sprake. Vanhoutte geloofde zijn oren niet en voor de eerste maal ventileerde hij zijn frustraties tegenover de politiek in verband met het blijven uitstellen van een aanvaardbare oplossing voor het Prins Albertpark (178):

“Men spreekt nu over het Prof. Mac Leodplein en hetgene ik vóór 10 jaren gevraagd heb, blijft steeds hangend. De werken aan het Albertpark zijn van allereerste noodwendigheid. De werken die vóór enkele maanden aangevraagd werden, worden reeds uitgevoerd, waarom moet er hier een voorrang gegeven worden?”

De burgemeester en de Schepenen wezen erop dat alles in orde zou komen. Opnieuw zien we dat parken in en rond het centrum meer aandacht kregen. In 1950 werd de aanleg van het hockeyveld bevestigd (179). In 1961 werd ook de huur van het voetbalterrein en het voorgestelde hockeyveld verlengd voor een huurprijs van respectievelijk 1200 frank en 500 frank. Dit betekende dat A.S.O. tot minstens 1987 op de terreinen van het Prins Albertpark zou mogen blijven (180).

2.2.4. De jaren '50 en verder.

Echter, in de loop van de jaren '50-'60, bleef het noordelijke stuk in dezelfde situatie. Dit heeft zeker te maken met de dood van de grote voorvechter van het park, Arthur Vanhoutte (1952) (181). In 1955 werd meermaals vandalisme door jongeren vastgesteld en moesten beplantingen vernieuwd worden (182). Het was een troosteloos landschap waar niets werd meegedaan en het kon blijkbaar op weinig respect rekenen. Mariakerkenaar Eduard Loontjens bevestigt dit beeld, hij beschrijft het gebied in de jaren '50 en '60 zelfs als *“duinen met hier en daar een boom”* (183). Er lag dus tussen de pleinen van A.S.O. en de Troonstraat gewoon een stuk duinen, dit is duidelijk te zien op de bijstaande foto uit die periode (184).

Pas eind de jaren '60 kwam er een oplossing voor het noordelijke gedeelte. Tijdens de jaren '60 kwam er een voorstel om er een verpleegsterschool op te richten, het plan om er een hockeyveld aan te leggen was immers nooit van de grond gekomen. Ook dit idee werd al snel verlaten door te grote tegenstand (185). Men besliste uiteindelijk om de grond voor iets anders te gebruiken: het stadsbestuur wou er nu een reusachtige congres- en evenementenhal laten bouwen (186). Het stuk grond ten noorden van het A.S.O.-gebied met een grootte van 14 422 m² zou worden gebruikt voor de bouw. Dit stootte al onmiddellijk op verzet. Dit verzet werd onder andere verwoord door F. Van Caillie met deze woorden:

“Het is immer de bedoeling geweest het Albertpark voor toeristische doeleinden te behouden. Destijds is er sprake van geweest er een school voor verpleegsters op te richten; ik heb mij daartegen verzet en de hogere overheid heeft geoordeeld dat ervan moest worden afgezien. Wat zal van deze toeristische plaats overblijven zo aldaar een grote hangar wordt opgericht? Is dit wel beter dan een verpleegstersschool? Ik wil een schets zien alvorens te stemmen.”

Hij geeft hier aan dat velen nog steeds wilden dat het Prins Albertpark voor toeristische doeleinden zou worden gebruikt en niet als bouwgrond. Ook de stemming op 24 januari 1969 hierover was zeer verdeeld: 14 vóór en 10 tegen. Het verzet zou uiteindelijk tot niets leiden want de bouw van de hal begon niet lang daarna. Het bleek dat voor het stadsbestuur deze hal betere economische troeven had dan er een openbaar park van te maken. Een private bouwgroep, Expo-Hall, kreeg hiervoor de toestemming om te bouwen op deze grond. Na dertig jaar zou de hal in de handen van de stad komen. In 1970 werd het contract afgesloten en op de vierde februari van 1972 werd het *Mediacenter* officieel geopend (187). Het hele noordelijke stuk was nu ook bebouwd (188).

Met de bouw van het Mediacenter is ons verhaal over het Prins Albertpark ten einde gekomen want het was nu helemaal verdwenen en, hoewel er nog veranderingen gekomen zijn sinds de jaren '70, is het idee van het park sindsdien dood en begraven. Het lot van het park werd een voorbeeld voor anderen, zo verwees H. Degrave in 1969 naar het park, het zijn woorden om misschien te onthouden voor de toekomst van de site (189):

“De groene ruimte betreft natuurparken en zij mag in zekere gevallen bebouwd worden, b.v. voor scholen. Het ware beter een totale groene ruimte te realiseren, zo zouden wij beschermd zijn tegen verkavelingen en eventuele bouwprojecten, zoals nu met het Albertpark gebeurt dat ook voorzien was als groene zone.”

Omer Vilain vat de geschiedenis van het park samen in enkele zinnen. Hij doet dit in *de Plate* van 2004 met het artikel *“Verdwenen groen in Oostende”*. Daarin schreef hij over parken, tuinen en andere groene longen in Oostende die nu verdwenen zijn. Hij schreef over het Albertpark het volgende (190):

“De aanleg van het Albertpark tussen de Northlaan en de Aartshertogstraat werd na de dood van koning Leopold II en de Eerste Wereldoorlog stilgelegd en verwaarloosd. De vijver werd gedempt. Er kwam een voetbalterrein met tribunes, een Businesscentrum en een Mediacenter in de plaats.”

Zelfs dat Mediacenter is nu ook al geschiedenis: het sloot in augustus 2008 en werd afgebroken in 2010 (191). Op de plaats van de oefenvelden werd in 2006 gestart met de bouw van appartementen, een commercieel centrum (met onder andere een winkel van de Mediamarkt-keten) en de SleuyterArena, een basketbaltempel (192).

2.3. Besluit.

Het Albertpark is een perfecte getuige van deze periode in de Oostendse geschiedenis. Het was een deel van het prestigieuze North-project, bedoeld als vrijetijdsbesteding voor welgestelden uit heel Europa. Een groene long, genoemd naar de Belgische kroonprins. Maar jammer genoeg werd het net zoals sommige andere ideeën verwaarloosd, en dus nooit afgewerkt, na de dood van de twee bezielers ervan. De beide oorlogen en de pure desinteresse van het stadsbestuur, ondanks de moedige tussenkomsten van Arthur Vanhoutte, zorgden voor een verdere verloedering. En daarom was het, in tegenstelling tot vele andere getuigen van die glorieuze 19de eeuw, uiteindelijk gedoemd om te verdwijnen en andere functies te krijgen.

Anno 2014 heeft men een vreemd gevoel als men wandelt voorbij de grond waar ooit het Mediacentrum stond (193). Net zoals in de periode 1920-1970 is het een troosteloos en ongebruikt gebied, wachtend op een nieuwe functie. Het is een relik van een triestige geschiedenis waarin verkeerde prioriteiten lagen en het geld primeerde. De naam van het park, tegelijk ook de enige erfenis ervan, leeft momenteel voort in de naam van het stadion van Eerste Klasse-voetbalploeg K.V. Oostende: het Albertparkstadion. En misschien is de wens van sommige personen, zoals Arthur Vanhoutte, zo wel in vervulling gegaan: het is geen park maar het is wel een plaats waar mensen, zowel lokale bewoners als toeristen, samenkomen en plezier hebben.

3. Algemeen besluit.

Mariakerke heeft wel niet de (toeristische) uitstraling of geschiedenis die Oostende heeft en op zich is dat soms terecht. Wie is niet onder de indruk van de Sint-Petrus- en Pauluskerk, het stationsgebouw, het Maria-Hendrikapark of de Mercator in de jachthaven? Wie kijkt naar Mariakerke zal geen gelijkwaardige monumenten zien.

Wij wilden met deze uiteenzetting aantonen dat Mariakerke ook iconen had die een rol hielden gespeeld in de geschiedenis van de stad Oostende. Twee iconen zijn besproken. Zowel het Fort Sint-Albertus als het Prins Albertpark waren getuigen en erfenis van hun specifieke periode en tonen aan dat Mariakerke niet aan de zijlijn stond. Fort Sint-Albertus was getuige van een oorlogsperiode die door de hele wereld werd bekeken en het Prins Albertpark was getuige van de grote bloeiperiode op het einde van de 19de eeuw. Wel werden beiden, na een tijdje, niet naar hun waarde behandeld. Na een moeilijke geschiedenis wachtten beiden een triest einde. Sint-Albertus werd verwaarloosd en afgebroken, het park verwaarloosd en volgebouwd. Maar compleet vergeten zijn ze niet, denk maar aan de vele verwijzingen naar het fort en de hertogen of aan de naam van het voetbalstadion en het Parkhotel. Kleine aandenkens en herinneringen. Wij stellen voor dat men misschien op de naambordjes van de straten informatie kan zetten (194) of een klein informatiebordje kan plaatsen bij de plaats van het fort of het park. In Oostende heeft men al eens de neiging om te weinig aandacht te besteden aan geschiedenis of erfgoed, meestal vanwege financiële en economische motieven. Dit, en dan vooral het Prins Albertpark, zijn hier voorbeelden van. Zij waarschuwen ons voor te snel willen vooruitgaan zonder rekening te houden met wat er was en is.

Allebei zijn zij iconen van hun tijd, iconen van Mariakerke en de stad Oostende. Allebei vertegenwoordigen ze een belangrijke periode van de Oostendse geschiedenis. Allebei vertegenwoordigen zij ook Mariakerke. Allebei zijn zij niet meer. Zij mogen absoluut niet vergeten worden.

VERWIJZINGEN

- (107) Bij het ontstaan van België was één van de voorwaarden dat België een neutrale natie zou zijn. Dat hield volgens velen, zeker volgens de Belgen zelf, ook in dat het land geen kolonies mocht hebben.
- (108) Wikiquote: <http://en.wikiquote.org/wiki/Leopold_II_of_Belgium>, laatst bekeken op 09/05/2013.
- (109) Callaert G. et al, 2005: *Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Oostende, Deel IA: Stad Oostende, Straten A-M, Deel IB: Stad Oostende, Straten N-Z en wijken Haven, Hazegras, Opex, Deel II: Deelgemeenten Mariakerke, Raversijde, Stene en Zandvoorde*, ID: 8179, <<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/8179>>, laatst bekeken op 09/05/2013.
- (110) Edmundson W., 2011: p. 40.
- (111) Harms R., 1983: p. 128-130 en Debaere O., 2002: *Steden Atlas Oostende, ee, topografisch overzicht van de ontwikkelingen van een felbegeerde havenstad: 7.4 Het ontluikende toerisme en het leeuwenaandeel van de Belgische koningen in deze revolutie*, <<http://www.oostende.be/product.aspx?id=11788>>, laatst bekeken op 1/05/2013.
- (112) Callaert G. et al, 2005: *Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Oostende, Deel IA: Stad Oostende, Straten A-M, Deel IB: Stad Oostende, Straten N-Z en wijken Haven, Hazegras, Opex, Deel II: Deelgemeenten Mariakerke, Raversijde, Stene en Zandvoorde*, ID: 8179, <<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/8179>>, laatst bekeken op 09/05/2013.
- (113) Ibidem; De Vent G., 1991: p. 66.
- (114) Casier M., 2010, p. 64 en de Vent G., 1991: p. 66.
- (115) Debaere O., 2002: p. 143-145, afbeelding 87.
- (116) Callaert G. et al, 2005: *Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Oostende, Deel IA: Stad Oostende, Straten A-M, Deel IB: Stad Oostende, Straten N-Z en wijken Haven, Hazegras, Opex, Deel II: Deelgemeenten Mariakerke, Raversijde, Stene en Zandvoorde*, ID: 8061, <<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/21804>>, laatst bekeken op 09/05/2013.
- (117) Casier M., 2010: p. 64.
- (118) Debaere O., 2002: p. 143-145, afbeelding 87.
- (119) Callaert G. et al, 2005: *Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Oostende, deel IA: Stad Oostende, Straten A-M, Deel IB: Stad Oostende, Straten N-Z en wijken Haven, Hazegras, Opex, Deel II: Deelgemeenten Mariakerke, Raversijde, Stene en Zandvoorde*, ID/ 8127, <<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/8127>>, laatst bekeken op 09/05/2013.
- (120) Callaert G. et al, 2005: *Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Oostende, Deel IA: Stad Oostende, Straten A-M, Deel IB: Stad Oostende, Straten N-Z en wijken Haven, Hazegras, Opex, Deel II: Deelgemeenten Mariakerke, Raversijde, Stene en Zandvoorde*, ID: 8179, <<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/8179>>, laatst bekeken op 09/05/2013.

- (121) Casier M., 2007: p. 39.
- (122) Van den Wijngaert M., 2008: p. 62-64.
- (123) Van den Wijngaert M., 2008: p. 64.
- (124) Debaere O., 2002: *Stedenatlas Oostende, een topografisch overzicht van de ontwikkelingen van een felbegeerde havenstad: 7.4 Het ontluikende toerisme en het leeuwenaandeel van de Belgsche koningen in deze revolutie*, <<http://www.oostende.be/product.aspx?id=11788>>, laatste bekeken op 1/05/2013.
- (125) Vilain O., 2004: p. 201.
- (126) Pierlout R., 1987: p. 13.
- (127) *"Het Maria-Hendrikapark dat ontegensprekelijk een grote attractie van Oostende zal worden, is een voorbeeld dat men, met zekerheid van succes, kan imiteren in de duinen door het creëren van een nieuw park in Mariakerke en in toekomstige aanplantingen in de vuurtorenwijk."*
- (128) Rapport sur l'administration et la situation des affaires de la ville d'Ostende, 1898, p. 101.
- (129) BE/SAO/SAB039, Document 7929/8288, 15 oktober 1925: A. Verraert, 7 oktober 1925.
- (130) Rapport sur l'administration et la situation des affaires de la ville d'Ostende, 1901, p. 199.
- (131) Rapport sur l'administration et la situation des affaires de la ville d'Ostende, 1909, p. 239.
- (132) *"Zeker en vast, deze subsidie zal in onderling overleg verhoogd worden wanneer het Koninklijke park van Mariakerke zal beplant worden."*
- (133) Lijst der vliegaanvallen op Oostende, De Zeewacht, 20 augustus 1916.
- (134) Duribreux G., 1958: p. 35-36.
- (135) Casier M., 2007: p. 5.
- (136) Casier M., 2010: p. 211.
- (137) Smissaert E., 1996: p. 255.
- (138) Casier M., 2010: p. 13 en 238.
- (139) Pierlout R., 1987: p. 14.
- (140) Rapport sur l'administration et la situation des affaires de la ville d'Ostende, 28 juni 1919, p. 374.
- (141) Archief Stad Oostende, <<http://www.oostende.be/product.aspx?id=4709>>, laats bekeken op 2/8/2013.
- (142) Gemeentebld der stad Oostende, 17 december 1926, p. 386-387, sectie XXVI.
- (143) Archief van openbare werken (AC037), dossiernummer: 218.
- (144) Deschacht D., 1998: p. 99.
- (145) Casier M., 2010: p. 4.
- (146) Gemeentebld der stad Oostende, 4 maart 1927, p. 95-96.
- (147) Smissaert E., 1996: p. 255.
- (148) BE/SAO/SAB039, Document 7929/8288, 15 oktober 1925: A. Verraert, 7 oktober 1925.
- (149) Gemeentebld der stad Oostende, 20 december 1929, p. 290-298.
- (150) A.S. Oostende, A.S.O., of in de volksmond: "Den as".
- (151) Casier M., 2010: p. 232.
- (152) BE/SAO/SAB039, Brief van Eugene de Vreese aan de burgemeester en de Schepenen van Oostende, 3 augustus 1929.
- (153) BE/SAO/SAB039, Brief van het College aan Minister van Landbouw en Openbare Werken, dhr. Baels, 14 augustus 1929.
- (154) Casier M., 2010: p. 229.
- (155) Gemeentebld der stad Oostende, 3 maart 1933, p. 105.

- (156) Gemeentebblad der stad Oostende, 6 juni 1930, p. 146-147.
- (157) Gemeentebblad der stad Oostende, 6 juni 1930, p. 145-146.
- (158) Gemeentebblad der stad Oostende, 6 juni 1930, p. 146-147.
- (159) Gemeentebblad der stad Oostende, 26 september 1930, p. 231-232.
- (160) Gemeentebblad der stad Oostende, 27 maart 1931, p. 71-73.
- (161) Gemeentebblad der stad Oostende, 18 september 1931, p. 262-263.
- (162) Gemeentebblad der stad Oostende, 3 maart 1933, p. 102-110.
- (163) Gemeentebblad der stad Oostende, 3 maart 1933, p. 110.
- (164) Peuteman R., 1995: p. 20-21.
- (165) Ibidem.
- (166) Gemeentebblad der stad Oostende, 6 april 1934, p. 123-124
- (167) Gemeentebblad der stad Oostende, 1 juni 1934, p. 176-177.
- (168) Pierloot R., 1987, p. 13.
- (169) Gemeentebblad der stad Oostende, 13 maart 1936, p. 130-131.
- (170) BE/SAO/SAB039, Brief van het College aan Minister van Landbouw en Openbare Werken, dhr. Baels, 14 augustus 1929.
- (171) Gemeentebblad der stad Oostende, 7 april 1939, p. 195-199.
- (172) Gemeentebblad der stad Oostende, 7 april 1939, p. 193-195.
- (173) Verslag over de administratieve werkzaamheden tijdens het jaar 1940, 30 september 1941, p. 114.
- (174) Gemeentebblad der stad Oostende, 3 september 1945, p. 745.
- (175) Gemeentebblad der stad Oostende, 18 januari 1946, p. 51-52.
- (176) Gemeentebblad der stad Oostende, 24 oktober 1947, p. 797-798.
- (177) Gemeentebblad der stad Oostende, 18 maart 1949, p. 311-312.
- (178) Gemeentebblad der stad Oostende, 28 oktober 1949, p. 966-967.
- (179) Gemeentebblad der stad Oostende, 24 februari 1950, p. 154.
- (180) Jaarverslag van de stad Oostende, 25 augustus 1961, p. 48.
- (181) Claudia Vermaut, Oostendse biografieën: Arthur Vanhoutte (1886-1952), laatst gewijzigd op 26 augustus 2010, <<http://www.oostende.be/product.aspx?id=3382>>, laatst bekeken op 18 mei 2013.
- (182) Jaarverslag van stad Oostende, 2 september 1955, p. 302.
- (183) Persoonlijke communicatie, 18 mei 2013.
- (184) Casier M., 2010: p. 16.
- (185) Gemeentebblad van de stad Oostende, 24 januari 1969, p. 1078-1079.
- (186) Gemeentebblad van de stad Oostende, 24 januari 1969, p. 1078-1079.
- (187) Gemeentebblad van de stad Oostende, 25 februari 1972, p. 341.
- (188) Casier M., 2010: p. 89.
- (189) Gemeentebblad van de stad Oostende, 24 januari 1969, p. 1087.
- (190) Vilain O., 2004: p. 201.
- (191) Focus Nieuws, Bouwcomplex van 22 verdiepingen Oostende, 26 maart, <[http://www.focuswvtv.tv/video /bouwcomplex-van-22-verdiepingen-oostende](http://www.focuswvtv.tv/video/bouwcomplex-van-22-verdiepingen-oostende)>, laatst bekeken op 18 mei 2013
- (192) Casier M., 2010: p. 89.
- (193) De bijstaande foto is door mezelf genomen. Dit is het stuk waar het Mediacenter stond, links achteraan bevindt zich het voetbalstadion. Genomen vanaf de Northlaan op 30 mei 2013.
- (194) Iets dat volgens mij overal een meerwaarde zou hebben.

Bibliografie:

- ALLEN Paul C., *Philip III and the Pax Hispanica, 1598-1621: The Failure of Grand Strategy*, Yale University Press, 2000.
- ARBLASTER, *A history of the Low Countries*, Palgrave MacMillan: New York, 2006.
- BILLIET Germain, Omtrent de Albertuswindmolen te Mariakerke, in: *De Plate*, (januari 1995), p. 10-16.
- CALLAERT G., DELEPIERE, A.-M., HOOFT E., KERRINCKXH & VANNESTE P. met medewerking van SANTY P. & SNAUWAERT L., 2005: *Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Oostende, Deel IA: Stad Oostende, Straten A-M, Deel IB: Stad Oostende, Straten N-Z en wijken Haven, Hazegras, Opex, Deel II: Deelgemeenten Mariakerke, Raversijde, Stene en Zandvoorde*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen WVL6, (onuitgegeven werkdocumenten). De inventaris van het Bouwkundig erfgoed, (Northlaan), ID: 8039, <<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/8039>>, laatst bekeken op 02/08/2013.
- CALLAERT G., DELEPIERE A.-M., HOOFT E., KERRINCKXH. & VANNESTE P. met medewerking van SANTY P. & SNAUWAERT L., 2005: *Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Oostende, Deel IA: Stad Oostende, Straten A-M, Deel IB: Stad Oostende, Straten N-Z en wijken Haven, Hazegras, Opex, Deel II: Deelgemeenten Mariakerke, Raversijde, Stene en Zandvoorde*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen WVL6, (onuitgegeven werkdocumenten). De inventaris van het Bouwkundig erfgoed, Zeedijk (Mariakerke), ID: 8061, <<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/8061>>, laatst bekeken op 09/05/2013.
- CALLAERT G., DELEPIERE A.-M., HOOFT E., KERRINCKXH. & VANNESTE P. met medewerking van SANTY P. & SNAUWAERT L., 2005: *Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Oostende, Deel IA: Stad Oostende, Straten A-M, Deel IB: Stad Oostende, Straten N-Z en wijken Haven, Hazegras, Opex, Deel II: Deelgemeenten Mariakerke, Raversijde, Stene en Zandvoorde*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen WVL6, (onuitgegeven werkdocumenten). De inventaris van het Bouwkundig erfgoed, Northlaan, ID: 8127, <<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/8127>>, laatst bekeken op 09/05/2013.
- CALLAERT G., DELEPIERE A.-M., HOOFT E., KERRINCKXH. & VANNESTE P. met medewerking van SANTY P. & SNAUWAERT L., 2005: *Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Oostende, Deel IA: Stad Oostende, Straten A-M, Deel IB: Stad Oostende, Straten N-Z en wijken Haven, Hazegras, Opex, Deel II: Deelgemeenten Mariakerke, Raversijde, Stene en Zandvoorde*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen WVL6, (onuitgegeven werkdocumenten). De inventaris van het Bouwkundig erfgoed, Zeedijk (Oostende), ID: 8179, <<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/8179>>, laatst bekeken op 09/05/2013.
- CASIER Marc, *Zo was Mariakerke*, Oostende: Casier, 2007.
- CASIER Marc, *Zo was Mariakerke: Deel II*, Oostende: Casier, 2010.
- DEBAERE Olivier, *Stedenatlas Oostende: een topografisch overzicht van de ontwikkelingen van een felbegeerde havenstad*, Oostende: Stad Oostende, 2002.
- DESCHACHT Daniël, *Straatnamen van Oostende: van A tot Z*, Oostende: Deschacht, 1998.
- DE VENT Georges, *Zee en duinen: kusttoerisme in de 19de eeuw*, Brugge: Van de Wiele, 1991.

- 589005
- DURIBREUX Gaston, *Daniël mijn vriend*, Dietsche Warande & Belfort, 1958, (herdrukt in Literair Akkoord (3), Bruna, 1960, Zwarte Beertjes Pocket nr 253).
 - EDMUNDSON William, *The Nitrate King: A Biography of "Colonel" John Thomas North* in Studies of the Americas, Palgrave Macmillan: Londen, 2011.
 - GARDHAM Julie, *Belägerung der Stadt Ostende*, Keulen 1604-1605, Sp Coll RF 875, book of the month, Glasgow University library special collections department, maart 2004, <<http://special.lib.gla.ac.uk/exhibns/month/mar2004.html>>, laatst bekeken op 12/06/2013.
 - HARMS Robert, The World Abir Made: The Margina-Lopori Basin, 1885-1903, in: *African Economic History*, nr 12, (1983), pg. 122-139.
 - HENTY G.A., *By England's Aid or The Freeing of the Netherlands (1585-1604), Chapter XXIII. The Siege of Ostend*, Kessinger, 1890, <<http://www.online-literature.com/ga-henty/by-englands-aid-or-the-freeing/24/>>, laatst bekeken op 13/06/2013.
 - LOMBAERDE Piet, De vestingbouwkundige werken van Oostende: 1572-1865, in: *De Plate*, (oktober 1987), pg. 236-249.
 - PEUTEMAN Ronny, *KVO-story 1908-1995: het perfecte samenspel tussen twee koppige karakters*. Oostende: Peuteman, 1995.
 - PIERLOOT Roland, *Het vroegere Mariakerke en Raversijde*, Sint-Niklaas: Het Streekboek, 1987.
 - SMISSAERT Emile, Oostendes visitekaartje voor de zomer van 1926, deel I, in: *De Plate*, (november 1996), pg. 252-256.
 - THOMAS Werner, *Het nieuwe Troje*, Catalogus n.a.v. de tentoonstelling te Oostende (Venetiaanse Gaanderijen) van 29 mei tot 27 september 2004, Leuven: Davidsfonds, 2004.
 - VAN DEN WIJNGAERT Mark, *België en zijn koningen*, Brussel: Manteau, 2008.
 - VAN HOORST VAN BEEST C.W., *De Tachtigjarige oorlog*, Haarlem: Fibula-van Dishoeck, 1982.
 - VERMAUT Claudia, *Beleg van Oostende 1601-1604*, Archief stad Oostende, 2004, <<http://www.oostende.be/product.aspx?id=4956>>, laatst bekeken op 12/06/2013.
 - VERMAUT Claudia, *In de kijker; het beleg van 1706*, Archiefbrief Oostende, juni 2006, p. 1-2, <<http://www.oostende.be/product.aspx?id=4957>>, laatst bekeken op 13/06/2013.
 - VERMAUT Claudia, Oostendse biografieën: Arthur Vanhoutte (1886-1952), laatst gewijzigd op 26 augustus 2010, <<http://www.oostende.be/product.aspx?id=3382>>, laatst bekeken op 18 mei 2013.
 - VERMEIR René, *Cursus Vroegmoderne Geschiedenis*, Universiteit Gent, 2007-2008.
 - VILAIN Omer, Verdwenen groen in Oostende, in: *De Plate*, (oktober 2004), p. 210-212.
 - Archief Oostende: BE/SAO/SAB039 3de afdeling: Koninklijke stallingen, Parc de la Cité, Albertpark; Archief van openbare werken (AC037), dossiernummer: 218; overige documenten: Archiefbank (<<http://www.oostende.be/archiefHome.aspx>>).
 - ANONIEM, *Deel 1, 1.2 Mesoschaal: historische analyse van de Oostendse Oosteroever*, pg. 45, <http://www.watererfgoed.be/Docs/3_1.2%20Mesoschaal.pdf>, laatst bekeken op 12/06/2013.